

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FILOSOFICKÁ FAKULTA

Katedra teorie kultury (kulturologie)

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Jitka Hlaváčková

**Cizinecké komunity v České republice a nestátní neziskové
organizace zabývající se jejich integrací do společnosti**

**Foreign communities in the Czech Republic and NGO`s
dealing with their integration into society**

Vedoucí práce: Ing. Ivo Kačaba

2012

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu své práce Ing. Kačabovi za cenné rady a připomínky a také své rodině a přátelům za podporu během studia.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 15. 8. 2012

.....

Jitka Hlaváčková

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce Cizinecké komunity v České republice a nestátní neziskové organizace zabývající se jejich integrací do společnosti se zaměřuje na cizince, kteří pobývají na území České republiky, na jejich integraci do české společnosti a na neziskové organizace, které se touto integrací zabývají.

Podrobněji se zde věnuji neziskovému sektoru, migraci v České republice v minulosti i dnes, integraci a integrační politice České republiky a konkrétním neziskovým organizacím, které pracují s cizinci a pomáhají jim tak s integrací do většinové společnosti.

KLÍČOVÁ SLOVA

Nestátní nezisková organizace

Cizinec

Migrace

Integrace

ABSTRACT

This bachelor thesis Foreign communities in the Czech Republic and NGO`s dealing with their integration into society is focused on foreigners, who reside in the Czech Republic, their integration into Czech society and non- profit organizations, which deal with this integration. I enlarge here the non- profit sector, migration in the Czech Republic in the past and today, integration and integration policy in the Czech Republic and the particular non- profit organizations, that works with the foreigners and help them to integrate into mainstream society.

KEY WORDS

Non- governmental organization

Foreigner

Migration

Integration

OBSAH

1. ÚVOD	8
2. NESTÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE	9
2. 1. NEZISKOVÝ SEKTOR A OBČANSKÁ SPOLEČNOST.....	9
2. 2. STRUČNÁ HISTORIE OBČANSKÉ SPOLEČNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY	10
2. 3. ROLE NESTÁTNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ	11
2. 4. RYSY NESTÁTNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ.....	12
2. 5. TYPY NESTÁTNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ.....	14
2. 5. 1. NADACE A NADAČNÍ FONDY.....	14
2. 5. 2. OBECNĚ PROSPĚŠNÉ SPOLEČNOSTI	16
2. 5. 3. OBČANSKÁ SDRUŽENÍ	17
2. 5. 4. CÍRKEVNÍ PRÁVNICKÁ OSOBA.....	18
3. CIZINCI.....	20
3. 1. VYMEZENÍ POJMU CIZINEC	20
3. 2. MIGRACE OD ROKU 1945 DO ROKU 1989	24
3. 3. MIGRACE A MIGRAČNÍ POLITIKA PO ROCE 1989	27
3. 4. DŮVODY MIGRACE	30
3. 5. SOUČASNÁ SITUACE V ČESKÉ REPUBLICE	31
3. 5. 1. SITUACE V PRAZE	33
4. INTEGRACE	34
4. 1. POJEM INTEGRACE A INTEGRACE CIZINCŮ.....	34
4. 2. VÝVOJ INTEGRACE V ČESKÉ REPUBLICE OD ROKU 1989	35
4. 3. ROVINY INTEGRACE	38
4. 3. 1. KULTURNÍ INTEGRACE.....	38
4. 3. 2. SOCIÁLNĚ- EKONOMICKÁ INTEGRACE	40
4. 3. 3. OBČANSKO- POLITICKÁ INTEGRACE.....	41
5. PŘEHLED KONKRÉTNÍCH NESTÁTNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ	42
5. 1. CENTRUM PRO INTEGRACI CIZINCŮ.....	42
5. 2. BERKAT.....	44

5. 3. MULTIKULTURNÍ CENTRUM PRAHA.....	45
5. 4. CHARITA ČESKÁ REPUBLIKA	45
5. 5. PORADNA PRO INTEGRACI	46
5. 6. SDRUŽENÍ OBČANŮ ZABÝVAJÍCÍCH SE EMIGRANTY.....	47
5. 7. SDRUŽENÍ PRO INTEGRACI A MIGRACI.....	47
5. 8. META- SDRUŽENÍ PRO PŘÍLEŽITOSTI MLADÝCH MIGRANTŮ.....	48
5. 9. ÚŘAD VYSOKÉHO KOMISAŘE OSN PRO UPRCHLÍKY	48
6. ZÁVĚR.....	50

1. ÚVOD

Do České republiky proudí každý rok velké množství cizinců, kteří se zde dlouhodobě, nebo natrvalo usazují a snaží se zde najít lepší život ve všech aspektech. Problematika jejich integrace se tak stává stále aktuálnější a je velmi důležitá pro společné soužití obou skupin, jak té majoritní, tak i té menšinové. Významnou složkou v oblasti integrace cizinců jsou právě neziskové organizace. Tato práce se proto zaměřuje na význam a úlohu neziskových organizací a na integraci cizinců do české společnosti.

Cílem této práce je tedy nejprve postihnout problematiku občanské společnosti, její historii, rysy a hlavní úlohy a také zde představíme typy nestátních neziskových organizací s jejich charakteristikou. Další část této práce se zaměřuje na cizince. Definujeme si zde různé kategorie cizinců a také druhy jejich pobytů. Zabývám se zde také migrací a důvody, které k ní vedou a načrtnu zde současnou situaci v České republice a v Praze. Ve čtvrté kapitole rozebírám problematiku integrace cizinců, jejím vývojem a také různými rovinami integrace a dále pak navazuji přehledem několika konkrétních neziskových organizací, které se integrací cizinců zabývají.

Tato práce pohlíží na integraci cizinců z etického hlediska, tedy z hlediska většinové společnosti a to z důvodu toho, že sama nejsem členem žádné menšinové skupiny, o které tato práce pojednává a nemohu tak práci vést ve sféře emické.

2. NESTÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE

2. 1. NEZISKOVÝ SEKTOR A OBČANSKÁ SPOLEČNOST

Občanská společnost, kterou chápeme jako prostor jednání a sdružování mezi rodinou, trhem a státem, zahrnuje řadu organizací. Kulturní, sportovní, vzdělávací, náboženské a duchovní organizace, odbory, hospodářské komory, humanitární organizace, ženské organizace, studentské a rodičovské organizace, etnické, národnostní a krajanské organizace, zařízení sociální péče, politická hnutí, zájmové spolky jako filatelisté, včelaři, myslivci, rybáři, zahrádkáři, hasiči, spolky, nadace, církve nebo muzea zřízené jako obecně prospěšné společnosti jsou jen některé z organizací patřících do občanské společnosti. Kromě této organizované části má občanská společnost také část neorganizovanou, do které patří například veřejná shromáždění, demonstrace a samotní občané. Pro část občanské společnosti tvořenou organizacemi používáme označení občanský sektor nebo organizovaná občanská společnost (Skovajsa, 2010). Je tedy zřejmé, že občanská společnost a občanský sektor nejsou totéž, protože občanská společnost zahrnuje již zmíněné neformální občanské aktivity a podoby sdružování.

Pro oblast organizované občanské společnosti se také používá řada jiných označení. Kromě občanského sektoru se také můžeme setkat s termíny třetí, dobrovolnický, neziskový nebo nezávislý sektor. Tyto termíny označují v podstatě ten stejný prostor, jen se zaměřují na jedno hledisko nebo jeho výsek. Jsou zde i termíny, které pojmenovávají odlišné, ale překrývající se oblasti, jako je například termín sociální ekonomika (Skovajsa, 2010).

Místo pojmu občanská společnost se však v České republice používá spíše užší termín nestátní neziskové organizace- z anglického non- profit nebo non- governmental organizations, které zahrnují ty organizace, které mají právní formu občanského sdružení, nadace a nadačního fondu, obecně prospěšné společnosti a evidované právnické osoby církve.

2. 2. STRUČNÁ HISTORIE OBČANSKÉ SPOLEČNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY

Občanská společnost má v Českých zemích významnou tradici a měla svou roli v minulosti při národním obrození v 19. století, v období vzniku Československé republiky v roce 1918 nebo při takzvané sametové revoluci v roce 1989. Tato tradice byla násilně přerušena nástupem nacistického a poté komunistického režimu v zemi. V tomto období některé organizace a skupiny působily ilegálně nebo byly státem stíhané (např. Charta 77).

V socialistickém Československu fungovalo mnoho zájmových, sportovních nebo kulturních organizací, které sdružovaly velké počty lidí, ale existovat směly pouze jako součást Národní fronty. To ale neznamená, že se v nich proto neobjevovala samovolná občanská aktivita jako například určitá kritika státního režimu- například přístupu vlády k životnímu prostředí (Vajdová, 2005).

Komunistický režim v minulosti (1948 – 1989) je jistě zvláštností, která českou občanskou společnost ovlivnila. To se poté stále projevuje v trvalé silné roli státu, v neexistenci silné střední třídy nebo ve zpřetrhané tradici dárcovství či dobrovolnictví. Sametová revoluce, která přišla v roce 1989, ale byla i tak pro českou společnost velkým zlomem. Byla přijata nová legislativa a začaly vznikat tisíce nových organizací občanské společnosti. Řada autorů však upozorňuje na nerovnost mezi staršími organizacemi občanské společnosti, které byly založeny ještě před rokem 1989 a mají proto z minulosti značně široké členství, materiální jistotu, ale také pověst minulých struktur- např. Svaz žen nebo organizace mládeže Pionýr a současnými organizacemi, které vznikaly po roce 1989 a které jsou vnímány jako pravé organizace občanské společnosti. Staré organizace představují asi čtvrtinu neziskových organizací v ČR (Frič, 1998).

Na začátku devadesátých let začali do České republiky proudit zahraniční dárci, kteří podporovali rozvoj občanské společnosti jako součást rozvoje demokratické země. Společně s sebou do České republiky přinesli i svá témata a tak částečně ovlivnili strukturu témat, kterými se česká společnost zabývá. V současnosti se priority zahraničních dárců přesunuly do jiných zemí, což vede k nutnosti hledat jiné zdroje financování a také nová témata.

V roce 2004 se Česká republika stala součástí Evropské unie a hodnoty, priority a finanční podpora Evropské unie se tak staly silnými činiteli při rozvoji a utváření občanské společnosti u nás (Vajdová, 2005).

2. 3. ROLE NESTÁTNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ

Nestátní neziskové organizace hrají v moderních demokraciích nezastupitelnou roli, přesněji řečeno role. První z nich je role participativní. Občané se prostřednictvím sdružování v neziskových organizacích snaží vyjadřovat své společné zájmy a požadavky, sdružují se s cílem řešit své společné problémy. Tímto způsobem se občané aktivně podílejí na spolurozhodování například obce, kraje či státu a zároveň tak přebírají jistý díl odpovědnosti za rozhodnutí učiněná orgány veřejné moci. Příkladem může být mimo jiné účast občanských sdružení v obci na plánování jejího dalšího rozvoje nebo protest vůči ekologicky nešetrným projektům plánovaným v obci.

Tato spolupráce mezi nestátním neziskovým sektorem a státní správou je prospěšná pro obě strany, neboť nestátní neziskové organizace jsou často mnohem blíže realitě, a mohou tak rozhodovacímu orgánu pomoci při definici problémů, které je potřeba řešit. Kromě toho je v nestátních neziskových organizacích mnoho odborníků, kteří jsou se svými znalostmi a připomínkami při projednávání určitého problému schopni navrhnout nebo zdokonalit řešení. Občané si tak procvičují roli lidí, kteří politiku vytváří a jsou jí znalí. Učí se formulovat své názory, učí se diskutovat a vystupovat na veřejnosti a zvyšují se jejich organizační schopnosti, utváří a formuje se sociální a kulturní kapitál (Rakušanová, 2007).

Většina NNO se tudíž neomezuje jen na poskytování příslušných služeb, ale usiluje o to, aby konečný uživatel těchto služeb nebyl pouhým uživatelem, ale aktivním spolupracovníkem, což je podstatný rozdíl ve srovnání s komerční podnikatelskou organizací.

Další významnou rolí nestátního neziskového sektoru je jeho role servisní. Nestátní neziskové organizace poskytují služby zejména pro takové skupiny lidí, které své potřeby nemohou uspokojit jinde. Tím pádem nestátní neziskové organizace vyplňují mezeru v nabídce služeb, které poskytuje většinou stát nebo obec. Tyto služby bývají většinou vysoce efektivní a levnější, protože nestátní neziskové organizace nejsou při své činnosti nuceni dosahovat zisku, který by byl následně přerozdělován. Nestátní neziskové organizace tak sice mohou vytvářet určitý zisk, ale jeho použití musí být realizováno v souladu se základním posláním těchto organizací, to znamená, že případný zisk nesmí být použit ve prospěch zakladatelů, členů, orgánů nebo zaměstnanců, ale musí být vložen zpátky do činnosti organizace (Dohnalová, Malina, 2006).

Různé skupiny společnosti mohou také prostřednictvím sdružování v nestátních neziskových organizacích vyjadřovat své zájmy a potřeby. Svou různorodostí pomáhají nestátní neziskové organizace vytvářet názorovou pluralitu a nabízejí alternativní řešení rozličných problémů. V různých oblastech společenského zájmu tak nestátní neziskové organizace slučují, selektují a uspokojují zájmy občanů. Tento proces zprostředkování zájmů mnohdy zahrnuje rovněž uspokojování individuálních i skupinových zájmů a potřeb, které jsou v současnosti primárně definovány jako funkce státu. Nestátní neziskové organizace tak zastupují funkce státu a nabízejí alternativu soukromému sektoru (Rakušanová, 2007).

2. 4. RYSY NESTÁTNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ

Mezi hlavní vlastnosti neziskových organizací patří podle Dubna (1996, 2001) tyto charakteristiky.

Neziskové organizace se zaměřují na uspokojování specifických potřeb specifických skupin obyvatelstva a mají dominantní věcně orientovaný cíl. Hlavním cílem občanských organizací může být uspokojování potřeb převážně svých členů a služba veřejnému prospěchu tak není jejich hlavním posláním a cílem. Tyto organizace se nazývají vzájemně prospěšné organizace. Vznikají většinou podle podobnosti zájmů a aktivit, podobnosti osudu a života svých členů, tělesného nebo duševního stavu, sociálního postavení, povolání, věku a podobně.

Druhým typem organizací, jsou organizace veřejně prospěšné a jejich hlavním posláním je veřejně prospěšná činnost. Jsou otevřeny pro nejširší veřejnost, tedy všem, kteří jejich službu požadují a potřebují.

Prostřednictvím nestátních neziskových organizací mohou být formulovány nezbytné potřeby a přání obyvatel, které poté mohou být převedeny do politických požadavků. I přesto, že nestátní neziskové organizace existují odděleně od státního aparátu, mohou usilovat o uplatnění určitého vlivu na utváření veřejné správy a státní politiky. Právě nestátní neziskové organizace mohou pomoci k vytváření prostoru pro okrajové skupiny obyvatelstva, žijící ve společnosti jako jsou méně majetní, méně privilegovaní nebo utlačované skupiny obyvatelstva. Ti prostřednictvím nestátních neziskových organizací mohou formulovat svoje potřeby a oprávněné požadavky a upozorňovat tak veřejnost na svá práva. Vytváření tohoto prostoru a politických alternativ může probíhat v různých sférách veřejné politiky, jako například ve vzdělávání, sociální péči, ochrany životního prostředí, ochrany lidských práv, práv menšin, uprchlíků nebo ve zdravotní péči. Je také ale třeba zdůraznit, že nestátní neziskové organizace nemohou v žádném případě převzít odpovědnost státu za poskytování určitých služeb občanům, zejména těch služeb, které jsou běžně zajišťovány prostřednictvím příslušných národních programů (Duben, 2001).

Nestátní neziskové organizace tak mohou působit jako prostředník, který státu ukazuje a pomáhá hledat optimální řešení různých problémů. Jako všeobecný důvod pro vznik organizací třetího sektoru se často uvádí právě skutečnost, že poskytování určitých služeb státem není co do jejich rozsahu, kvality a flexibility uspokojivé.

Dalším rysem nestátních neziskových organizací je zaměření jejich činnosti a jejich hlavní cíl. Rozhodující úkol pro veřejně prospěšné organizace je produkce různých druhů statků, tedy specifického zboží a služeb, zatímco otázka hospodaření a dosahování pozitivního hospodářského výsledku je spíše věcí druhořadou. Možnosti dosahování zisku jsou tak do jisté míry omezené, protože podnikatelská činnost veřejně prospěšných organizací je do určitého rozměru limitována. Vlastníci, členové organizací a manažeři tedy nejsou hmotně zainteresováni na dosahování co nejvyššího zisku. Hodnocení dosahovaného efektu v činnosti organizace se tedy opírá především o plnění věcných cílů a kvality uspokojování specifických potřeb jednotlivců a skupin společnosti.

Nestátní neziskové organizace se také vyznačují svou dobrovolnou aktivitou. Podstatným rysem, který dobře charakterizuje nestátní neziskové organizace je právě jejich společná aktivita a zájem vykonávat veřejně prospěšnou činnost. Intenzita této práce a společného zájmu naplňuje určitý prázdný prostor mezi státem a soukromým trhem. Pro svou činnost získávají nestátní neziskové organizace finanční prostředky nejrozličnějšími formami, jako jsou dotace, ceny nebo členské poplatky. V neposlední řadě jsou pro nestátní neziskové organizace velmi důležité dobrovolné příspěvky občanů, ať už ve formě materiálních darů a podpor, peněz nebo v podobě neplacené práce. Právě kromě profesionálních pracovníků využívají tyto organizace pro svou činnost i takzvané dobrovolníky, kteří nemají nárok na finanční odměnu, a to ve velké míře. Podle Vajdové (2005), velká část organizací občanské společnosti na práci dobrovolníků bez profesionálního zázemí spoléhá, protože jen opravdu velmi malá část velkých a zavedených nestátních neziskových organizací si může dovolit zaměstnávat fundraisera, kvalifikovaného účetního či právníka. Nestátní neziskové organizace tak mají jen opravdu potřebné minimum profesionálních placených zaměstnanců a proto jim v organizaci chybí lidé z oblasti fundraisingu, účetnictví, PR nebo managementu (Vajdová, 2005).

2. 5. TYPY NESTÁTNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ

2. 5. 1. NADACE A NADAČNÍ FONDY

V České republice jsou nadace a nadační fondy spojeny se společenskou změnou po roce 1989 hlavně tím, že byl přijat zákon o nadacích Zákon č. 227/1997 Sb., první svého druhu. V existenci nadační činnosti ale máme významnou minulost.

V období první republiky existovalo opravdu mnoho nadací, například více než dva tisíce nadací bylo určeno jenom pro studenty. Významnými donátory byly světské spolky, církve nebo dobročinná bratrstva.

Po roce 1948 však byly nadacím odebrány všechny jejich majetky a prostředky. Poté, až do zmiňovaného roku 1997, zde byla absence bližšího vymezení v právní podobě, což způsobilo řadu rozdílností a bylo potřeba vysvětlit její pozici v občanském sektoru. V roce 1997, kdy byl schválen nový zákon, na našem území existovalo již okolo 5300 nadací (Dohnalová, Malina, Müller, 2003).

Zákon č. 227/1997 Sb. o nadacích a nadačních fondech formuluje dvě formy účelového sdružení majetku, předkládá jejich obecně prospěšné cíle a určuje i ekonomicko- organizační stránku. U valného počtu nadací nadále nebylo možné zastávat funkci, kterou po nich nový zákon vyžadoval. Nadace totiž na rozdíl od nadačních fondů dále musely vlastnit jako základní jmění půl milionu korun, se kterými poté již nemohou manipulovat. Proto se některé změnilly na nově definovaný nadační fond. Obě formy mají sice stejný účel, ale naplňují ho odlišným způsobem. Nadace je zakládána s dlouhodobým výhledem, a proto je část majetku vázána v určité formě. Rozdělovány jsou tedy pouze výnosy z tohoto jmění. Oproti tomu nadační fond smí ke svému cíli užívat celý svůj majetek.

Tento zákon způsobil ubývání nadací, postupem času počet nadací opět roste, ale stejně vysokého počtu jako před jeho přijetím v roce 1997 již asi nikdy nedosáhne. V červnu roku 2012 je u nás registrováno 458 nadací a 1278 nadačních fondů (http://www.neziskovky.cz/data/stat_NN_tabulka_1990_2012.txt12780.pdf).

Působení nadací i nadačních fondů je zaměřeno na docílení obecně prospěšných záměrů- ochrana lidských práv, kulturních památek, přírodního prostředí, rozvoje vědy, vzdělanosti a tělovýchovy. Nejvýše podporovanými jsou oblasti sociální a zdravotní, oblast kultury a vzdělávání a obráceně nejmenší počet nadací se zabývá podporou ochrany lidských práv a rozvoji občanského sektoru. Nadace nevnikají do sociální ekonomiky prostřednictvím nabízených výrobků nebo služeb, ale napomáhají obecně prospěšné činnosti pomocí nadačních příspěvků, které mohou mít podobu peněžní a formu věcnou. Některé nadace pracují a vyřizují za rok stovky žádostí a přerozdělují tak významné prostředky. Napomáhají občanským sdružením, fyzickým osobám, obecně prospěšným společnostem, ale i státním institucím. Prostředky, které nadace poskytnou, jsou účelově vázány a jsou proto kontrolovány pro správnost jejich použití. Dary může dostávat i nadace samotná a s těmito penězi poté nakládá tak, jak je určeno v darovací smlouvě (Dohnalová, Malina, Müller, 2003).

Od roku 2002, kdy byla přijata novela zákona o nadacích a nadačních fondech- zákon č 210/2002 Sb., jsou přesněji vymezeny eventuality účasti nadací na majetkových vztazích, vymezuje měřítko takzvaného bezpečného investování tak, aby nadace nebyla ohrožena tím, že špatná investice zapříčiní její zánik.

Novela dále odstraňuje problém s tím, aby nadace mohla předat určitý díl nadačního majetku pod správu jiné osoby, umožňuje sloučení nadací se shodným nebo podobným záměrem a to po usnesení jejich správních rad a může také zakládat obecně prospěšné společnosti (Dohnalová, Malina, Müller, 2003).

Ať už jsou restrikce nebo úplné zákazy v oblasti podnikatelských aktivit nadací jakékoliv, v žádném případě to neznamená, že tyto organizace svůj majetek nespravují tak, aby jej rozmnožily. V tomto případě je jejich činnost podobná činnosti kapitálových společností, rozdíl je však v tom, že nadace nerozděluje majetek mezi své členy nebo správce, protože ten je určen ke konkrétním cílům, které jsou vymezeny v jejich statutu (Duben, 1996).

2. 5. 2. OBECNĚ PROSPĚŠNÉ SPOLEČNOSTI

Obecně prospěšné společnosti vznikly na základě zákona č. 248/1995 Sb. o obecně prospěšných společnostech. Tento zákon vznikl díky potřebě změny dřívějších rozpočtových, dnes organizačních, složek státu a příspěvkových organizací na svobodné a finančně více nezávislé organizace. Tím se zavedl druh právnické osoby opatřující obecně prospěšné služby za spravedlivých podmínek a vystavený nezávislé kontrole veřejnosti (Dohnalová, Malina, Müller, 2003). Tento záměr se však nesetkal s velkým úspěchem, protože majorita obecně prospěšných společností se vytvořila díky příležitosti k transformaci ze stávajících nadací v roce 1998.

V červnu roku 2003 bylo zaznamenáno 122 společností. Tato právní forma v zahraničí prakticky neexistuje, v řadě zemí totiž poskytují služby nadace. V zákoně č. 248/1995 Sb. se uvádí, že obecně prospěšná společnost je právnickou osobou, která poskytuje veřejnosti obecně prospěšné služby za předem stanovených a pro všechny uživatele stejných podmínek a její hospodářský výsledek (zisk) nesmí být použit ve prospěch zakladatelů, členů jejich orgánů nebo zaměstnanců a musí být použit na poskytování obecně prospěšných služeb, pro

kteří byla obecně prospěšná společnost založena. Základními rysy obecně prospěšných společností je formální nezávislost na státním aparátu a samospráva- tedy kontrola vlastní činnosti a veřejná prospěšnost (<http://spcp.prf.cuni.cz/lex/248-95.htm>).

Mimo svou hlavní službu může společnost provozovat i takzvanou službu doplňkovou. Pokud touto doplňkovou službou společnost dosáhne zisku, nesmí být tento zisk rozdělován mezi své členy, ale musí být použit zpět do poskytování služeb, pro které byla společnost založena a převádí se tak do rezervního fondu. Prostředky pro provozování obecně prospěšných společností je dosahováno přijatelnou cenou za jejich poskytované služby. Vedle těchto vlastních příjmů jsou společnosti financovány i dotacemi z veřejných rozpočtů a příspěvky fyzických nebo právnických osob.

Společnosti působí tam, kde se soukromým firmám nevyplatí podnikat- v kultuře, sportu, sociálních službách, zdravotnictví, ekologie nebo občanskoprávní osvěty. Odlišnosti těchto společností jsou v poskytování služeb pro speciální cílové skupiny, nahrazují státní instituce a přinášejí nevyzkoušené metody.

2. 5. 3. OBČANSKÁ SDRUŽENÍ

Občanská sdružení jsou nejpočetnějším druhem právní formy nestátní neziskové organizace. Ke dni 25. července 2012 jich je na Ministerstvu vnitra České republiky registrováno 89713 (www.mvcr.cz). V zákonu č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, se uvádí, že občané mohou zakládat spolky, společnosti, svazy, hnutí, kluby a jiná občanská sdružení, jakož i odborové organizace a sdružovat se v nich. K založení stačí tříčlenný přípravný výbor (<http://spcp.prf.cuni.cz/lex/83-90.htm>).

V obecném smyslu jde o sdružování osob za určitým účelem, které se rozhodnou vytvořit si vlastní organizaci. Založení samostatného občanského sdružení je většinou projevem snahy o nejefektivnější dosažení cíle. Občanské sdružení je sdružení fyzických nebo právnických osob. Jde o specifickou organizaci lidí, kteří mají společný zájem a cíl a pro jeho naplnění je tedy účelné, aby spojili svá úsilí, činnost a případně i majetek. Sdružený majetek však není znakem občanského sdružení a některá sdružení ani žádný majetek nevlastní.

Občanská sdružení mohou podnikat stejně jako subjekty existující na základě obchodního nebo živnostenského zákona (Duben, 1996). Dosahování zisku ovšem není jejich primárním cílem.

Důvodem pro vlastní komerční aktivity je získání financí na projekty a cíle a také získání dlouhodobé finanční stability a nezávislosti. Sdružení mohou být dále financována z peněz ziskové organizace, když založí obchodní společnost.

Aby byla obchodní společnost úspěšná, mělo by sdružení plnit několik podmínek. Poskytovat činnost, službu nebo produkt, který bude na trhu vyžadován a dokázat tak uspět v soutěži s nabídkou služeb a činností jiných firem, přitom je také důležité, aby téma obchodní činnosti souviselo se samotným zaměřením sdružení. Na výdělečnou činnost si sdružení musí opatřit živnostenské oprávnění nebo splnit další podmínky. Příkladem takové výdělečné činnosti může být například vydavatelská, poradenská nebo výchovná činnost nebo prodej jejich výrobků. Výdělečná činnost tedy není zakázána, nesmí se však stát hlavním cílem. Mnohá sdružení ale od obchodní činnosti odrazuje právě obava, že se nepodaří udržet jejich poslání.

2. 5. 4. CÍRKEVNÍ PRÁVNICKÁ OSOBA

V České republice v současnosti působí 33 církví a náboženských společností, které jsou registrovány na Ministerstvu kultury České republiky a to podle zákona č. 308/1991 Sb. (www.mkcr.cz). Církev a náboženské společnosti jsou chápány jako institucionalizované společnosti věřících, jako sdružení osob stejné náboženské víry ve společnosti, která má strukturu, orgány, vnitřní předpisy a vykonává obřady.

Zařazování církví a náboženských společností do občanského sektoru ale není z hlediska různých názorů jasné. Existuje i takový názor, aby církve vytvářely čtvrtý sektor, tedy odlišný od toho občanského. Zaprvé je to kvůli státnímu financování činnosti církví, které je mimo pomoc ze zahraničí doposud nárokové a zadruhé kvůli samotnému poslání církevních společností kultivovat vztah k transcendentu. Církev ale mají pocit, že jsou administrativními intervencemi postihovány ve své svobodě. Dosud s nimi totiž žádná vláda

nedořešila majetkové vyrovnání, aby si tak ony samy mohly vypracovat ekonomický model a být tak nezávislé a nezatěžovat stát (Dohnalová, Malina, Müller, 2003).

Dalším problémem jsou také církevní zařízení poskytující služby- ať už sociální, zdravotnické nebo vzdělávací.

Z vymezení církevní právnické osoby (v § 6 odst. 2 je jako právnická osoba církevní instituce založená církví podle jejích vnitřních předpisů za účelem organizace, vyznávání a šíření náboženské víry) totiž vyplývalo, že církve nemohou provozovat svá sociální a zdravotnická zařízení jako svou integrální součást. Zákon č. 3/2002 Sb. neumožňoval, aby církve přeměnily svá účelová zařízení na jiný typ právnické osoby, například na obecně prospěšné společnosti. Proto Ústavní soud od 13. 1. 2003 zrušil ustanovení v § 6 odst. 2 s odůvodněním, že je ve zjevném rozporu se samotným cílem a smyslem církví (Deverová, 2003 in Dohnalová, Malina, Müller, 2003, s. 104).

Působení církví je mnohem rozsáhlejší a je nejenom v religiózní činnosti, ale také její konání charitativní, humanitární a obecně vzdělávací. Podle Ústavního soudu proto k těmto účelům církve mohou zakládat církevní instituce jako samostatné právnické osoby. Ovšem tím, že církve můžou zakládat právnické osoby bez intervence státu, dochází k nadřazení církevních předpisů zákonům České republiky. Ministerstvo kultury proto nejprve zapisování církevních právnických osob jako součást církve odmítlo, poté na zápis přistoupilo, ale s tím, že u činností, u kterých je potřeba zvláštní povolení, evidence nesubstituuje nařízení jiných orgánů.

Tento postup tak zapříčiňuje mnoha neziskovým organizacím potíže, hlavně pak při předkládání projektů, kde se požaduje dosvědčení právní subjektivity (Deverová, 2003 in Dohnalová, Malina, Müller, 2003). Zrušení daného paragrafu 6 odstavce 2 může být důvodem k tomu, aby církevní účelová zařízení byla řazena do občanského sektoru. Církve také naplňují mnohé jeho typické znaky, jako nerozdělování případného zisku mezi zakladatele, samosprávnost, dobrovolnickou práci, humanitární pomoc a zaměření činnosti na obecný prospěch. Do současnosti ale v České republice nejsou legislativně stabilizované a věrohodné předpoklady pro vývoj aktivit církve v získávání a využívání majetku, a to hlavně protože vlastnické vztahy církve k movitému i nemovitému majetku v minulosti byly často zpochybňovány (Dohnalová, Malina, Müller, 2003).

3. CIZINCI

3. 1. VYMEZENÍ POJMU CIZINEC

Pojem cizinec často vyznívá, ať už chtěně, nebo nechtěně, značně hanlivě a to z toho důvodu, že vychází z dávných stereotypů a označení jako cizí, či cizák, které určitým způsobem evokuje odstup a nepřátelství. Slovníky definují cizince jako osobu, která nemá občanství daného státu, na kterém se nachází (Dohnalová, Malina, 2006) nebo jako osobu, pocházející z jiné země a náležející tak k odlišné kultuře (Matoušek, 2003). Cizincem však může být nejen člověk z jiného státu, ale také z jiné obce nebo skupiny. Cizinci obecně byli vždy vnímáni jako velmi ambivalentní osoby. Na jedné straně byli považováni za posvátné, magické a disponující čarovnou mocí, na straně druhé jako osoby, které mohou ostatní ohrožovat. Jejich přijetí do skupiny tak bylo možné jen prostřednictvím přijímacího rituálu, který posloužil k odčarování cizince, tedy k určité neutralizaci jeho moci nebo jejímu využití pro prospěch domácí společnosti (Gennep, 1997).

Cizincem se rozumí fyzická osoba, která není státním občanem České republiky. Pobyt cizinců v České republice se řídí zákonem č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců a poté také zčásti zákonem č. 325/1999 Sb. o azylu. Novela zákona č. 326/1999 Sb., která je platná od 1. 1. 2011 zavádí řadu změn, jako například změnu podmínek pro podání žádosti o dlouhodobý, nebo trvalý pobyt, novou podobu průkazů o povolení k pobytu, změny v řízení o udělení dlouhodobého víza a mnohé další. Vstup, pobyt a vycestování z území České republiky ke v kompetenci Policie ČR, Ministerstva vnitra ČR a Ministerstva zahraničních věcí ČR. Díky vstupu České republiky do Evropské unie se pobyt cizinců na území České republiky řídí také jejími nařízeními. Jedno z takových je například nařízení č. 539/2001 ve znění pozdějších předpisů, které upravuje problematiku vízové oblasti. Od 21. 12. 2007 Česká republika uplatňuje předpisy takzvaného schengenského acquis, protože od tohoto data je Česká republika součástí schengenského prostoru (www.mvcr.cz).

Občan EU je občan Belgie, Bulharska, České republiky, Dánska, Estonska, Finska, Francie, Irsko, Itálie, Lucemburska, Kypru, Litvy, Lotyšska, Maďarska, Maltu, Německa, Nizozemska, Portugalska, Polska, Rakouska, Rumunska, Řecka, Spojeného království Velké Británie a Severního Irsko, Slovenska, Slovinska, Španělska a Švédska. Obdobná práva a povinnosti se vztahují též na občany Islandu, Lichtenštejnska, Norska a Švýcarska. Rodinným příslušníkem kteréhokoli z uvedených států je manžel, rodič, jde-li o občana EU mladšího 21 let, kterého vyživuje a se kterým žije ve společné domácnosti, dítě mladší 21 let nebo takové dítě manžela občana EU a nezaopatřený přímý příbuzný ve vzestupné nebo sestupné linii nebo takový příbuzný manžela občana Evropské unie. Za nezaopatřenou osobu se považuje občanem EU nebo jeho manželem vyživovaný cizinec, který se nejdéle do 26 let věku soustavně připravuje na budoucí povolání, nebo se nemůže soustavně připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz, anebo z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu není schopen vykonávat soustavnou výdělečnou činnost.

Za rodinného příslušníka občana Evropské unie může být dále považován i cizinec, který hodnověrným způsobem doloží, že je příbuzným občana Evropské unie neuvedeným výše, pokud ve státě, jehož je občanem, nebo ve státě, ve kterém měl povolen trvalý či dlouhodobý pobyt, žil s občanem EU ve společné domácnosti, nebo je občanem EU vyživovaný, nebo se o sebe z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nedokáže sám postarat bez osobní péče občana EU, anebo má s občanem EU trvalý vztah obdobný vztahu rodinnému a žije s ním ve společné domácnosti.

Cizinecký zákon dále vymezuje následující kategorie cizinců pobývajících v České republice.

1. OBČANÉ ZEMÍ EU, NORSKA, ŠVÝCARSKA, ISLANDU A LICHTENŠTEJNSKA- OBČANÉ EU A JEJICH RODINNÍ PŘÍSLUŠNÍCI

Rodinní příslušníci občanů EU mají zvláštní pobytový režim pouze za předpokladu, že občan EU na území pobývá na základě zvláštního pobytového povolení nebo o takové povolení žádá. Rodinný příslušník občana EU je rodinný příslušník občana kteréhokoli z výše uvedených států, např. manžel, dítě, rodič nebo jiný příbuzný splňující podmínky zákona o pobytu cizinců.

A) Občané zemí EU registrovaní bez povolení k přechodnému nebo trvalému pobytu a jejich rodinní příslušníci.

B) Občané zemí EU a jejich rodinní příslušníci s povolením k přechodnému pobytu.

Zde se jedná spíše o potvrzení o pobytu, které by mělo občanům EU ulehčit jednání s úřady a pobyt v České republice se v rámci tohoto pobytu započítává do doby rozhodné pro žádost o povolení k trvalému pobytu.

C) Občané zemí EU a jejich rodinní příslušníci s povolením k trvalému pobytu.

Občan EU získá povolení k trvalému pobytu v případě, že splní následující podmínky- pět let nepřetržitého přechodného pobytu na území České republiky, nebo jako rodinný příslušník občana EU po dvou letech nepřetržitého přechodného pobytu na území České republiky, z čehož jeden rok jako rodinný příslušník občana České republiky, který je na území přihlášen k trvalému pobytu, nebo jako rodinný příslušník občana jiného členského státu EU, kterému bylo vydáno povolení k trvalému pobytu na území. Doba platnosti povolení k trvalému pobytu je na deset let.

2. OBČANÉ ZEMÍ MIMO EU- OBČANÉ TŘETÍCH ZEMÍ

A) Občané třetích zemí pobývající v České republice krátkodobě (obecně do 90 dnů) bez víz.

Toto se týká občanů těch zemí, se kterými má Česká republika uzavřenou dohodu o bezvízovém styku. Cizinec může na území pobývat bez víza nejen na základě mezinárodní smlouvy, ale též na základě nařízení vlády.

- B) Občané třetích zemí pobývající v České republice na základě krátkodobých víz do 90 dnů.

Týká se občanů zemí, se kterými Česká republika nemá uzavřenou smlouvu o bezvízovém styku.

- C) Občané třetích zemí pobývající v České republice na základě víz nad 90 dnů.

Maximální platnost těchto víz je jeden rok, na něj navazuje povolení k dlouhodobému pobytu.

- D) Občané třetích zemí s povolením k dlouhodobému pobytu.

Toto povolení je možné vydat i na dobu delší než jeden rok a lze ho prodloužit.

- E) Občané třetích zemí s povolením k trvalému pobytu.

O povolení k trvalému pobytu lze zažádat po pěti letech nepřetržitého přechodného pobytu v České republice, nebo po čtyřech letech nepřetržitého pobytu a to cizinci, který na území pobývá v rámci přechodného pobytu po ukončení řízení o udělení mezinárodní ochrany, nebo po dvou a půl či jeden a půl letech, pokud jde o úspěšné kandidáty projektu Výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků, nebo bez ohledu na délku pobytu, pokud o trvalý pobyt žádá za účelem soužití se svým rodinným příslušníkem, který je občanem České republiky s trvalým pobytem v České republice nebo v případě humanitárních nebo jiných důvodů hodných zvláštního zřetele.

- F) Cizinci s platným azylem.

Zde jde o úspěšné žadatele o azyl pobývajících v České republice, platný azyl tak odpovídá rozsahem práv a povinností trvalému pobytu.

3. CIZINCI BEZ OHLEDU NA HRANICE EU

A) Registrovaní žadatelé o azyl.

Ani občanovi EU není možné zakázat podat žádost o azyl.

B) Cizinci pobývající v České republice v rámci dočasné ochrany.

V rámci zákona č. 221/2003 Sb. o dočasné ochraně cizinců a na základě nařízení vlády nebo rozhodnutí rady EU se zde jedná o opatření při hromadném exodu v důsledku ozbrojeného konfliktu, živelné katastrofy nebo soustavného porušování lidských práv v zemi původu, které by mělo chránit exulanty a poskytnout jim dočasné útočiště do doby odeznění kritické situace.

C) Nelegálně pobývající cizinci v České republice.

Jde například o cizince, kteří pobývají na území České republiky po vypršení platnosti víz a povolení k pobytu nebo bez potřebných víz nebo povolení k pobytu.

3. 2. MIGRACE OD ROKU 1945 DO ROKU 1989

V období po druhé světové válce zasáhly Evropu včetně Československa velké přesuny obyvatelstva. I bez přesných dat lze odhadnout, že mezi lety 1945- 1947 bylo v Československu v pohybu přes 5 milionů obyvatel. Během této doby bylo z Československa odsunuto a vyhnáno asi 2,8 milionu Němců, většinou z pohraničních regionů. Přibližně 90 tisíc Maďarů se vrátilo hlavně z jižní oblasti Slovenska zpět do Maďarska a dále kolem 50 tisíc lidí bylo vystěhováno z Československa na Ukrajinu a do dalších částí tehdejšího Sovětského svazu (Horáková, 2000 in Drbohlav, 2010). Po roce 1948 pak dále pokračoval odsun etnických Němců, což poté nejvíce přispělo k národnostní homogenizaci země.

Vylidněné pohraničí bylo poté postupně osidlováno populací z ostatních regionů Československa, ale i migranty a krajany ze zahraničí. V období mezi lety 1945- 1949 přišlo do Českých zemí asi 130 tisíc reemigrantů, z nichž největší byla skupina 33 tisíc Volyňských Čechů, z Rumunska pak skupina 21 tisíc Slováků a asi 12 tisíc bulharských zemědělců (Horáková, 2000 in Drbohlav, 2010). Silným proudem do vysídleného pohraničí byla i skupina ze Slovenska, kde se vedle Slováků stěhovali i slovenští Romové a Maďaři. Specifickou skupinou imigrantů poté tvořili i řečtí političtí uprchlíci, kterým Československo poskytlo azyl kvůli probíhající občanské válce v Řecku. Emigrovali hlavně Řekové ze severní oblasti a to do socialistických států střední a východní Evropy. Dohromady jich bylo přes 14 tisíc a převážně se usídlili na severní Moravě. I přes očekávání, že se později vrátí do Řecka, většina z nich zůstala v Československu dlouhodobě.

V období po roce 1948 došlo k izolaci nejen od zbývajících částí světa, ale i mezi socialistickými zeměmi byly kontakty omezené. Mezinárodní migrace tak byla omezena hlavně na nelegální formu emigrace do západního světa (Baršová, Barša, 2005). Migrace také podléhala takzvané vízové politice státu, který povoloval vycestovat do nesocialistických států jen velmi úzké skupině občanů Československa. Ti, kteří opustili stát bez úředního povolení, tedy nezákonně, automaticky ztráceli československé státní občanství a byli odsouzeni k několikaletému trestu vězení (Drbohlav, 2010).

Dvěma mezníky emigrace, které reagovaly na politické události, byly v roce 1948 po nástupu komunistické strany k moci a poté v roce 1968, kdy došlo k okupaci Československa vojsky Varšavské smlouvy. Podle Srba (2004) byl počet emigrantů po roce 1948 okolo 250 tisíc. Události v srpnu 1968 vyvolaly další velkou vlnu migrace, tentokrát po tomto roce odešlo 104 tisíc emigrantů (Kučera, 1994 in Drbohlav, 2010). I pro dobu 70. a 80. let byla charakteristická nelegální emigrace. Nejčastějším důvodem emigrace bylo propojení toho politického a ekonomického. Šlo nejvíce o ekonomicky aktivní mladé lidi, kteří hledali místo s lepšími životními podmínkami. Cílovými zeměmi byly hlavně Rakousko, USA, Kanada a Německo (Drbohlav, 1994 in Drbohlav, 2010).

V Československu existovala také regulovaná a málo významná imigrace. Hlavním důvodem pro ni bylo sloučení rodiny nebo samotný sňatek. Migranti přicházeli především ze zemí střední a východní Evropy a poté také z Francie a Řecka. Jednalo se především o Čechy a Slováky (Černík, 2004 in Drbohlav, 2010).

Od poloviny 70. let docházelo vzhledem k nedostatku pracovních sil k prosazení více aktivní imigrační politiky. Pro rozvoj pražského průmyslu bylo zapotřebí vnitřní i zahraniční migrace. Důležitým bodem dočasné imigrace byli hlavně učni a dělníci z ostatních socialistických zemí. V rámci mezivládních dohod a internacionální pomoci k nám tak přicházeli pracovníci především z Kuby, Vietnamu, Angoly, Mongolska, Polska, Severní Korey, Maďarska a Jugoslávie (Boušková, 1998). Spolupráce s Polskem měla dlouhou tradici sahající do 60. let a to pak zejména v pohraničních oblastech, kde bylo jejich zastoupení zejména v textilním, sklářském a hutnickém průmyslu poměrně vysoké (Boušková, 1998).

Další spolupráce byla s Vietnamskou socialistickou republikou. Zde byly mezivládní dohody zaostřeny především na odbornou přípravu vietnamských občanů. Na začátku 80. let k nám díky dohodám přicestovalo na 30 tisíc Vietnamců. Třetí skupinou zaměstnávanou v Československu byli občané z Kuby. Od roku 1978 do roku 1989 jich bylo přijato kolem 23 tisíc (Boušková, 1998).

Podle Fialy et al. (1999) československé podniky zaměstnávaly podle statistik na konci roku 1989 přibližně 46 tisíc pracovníků ze zahraničí a z toho 33,2 tisíc občanů z Vietnamu, 6,4 tisíc občanů z Kuby, 4,7 tisíc občanů z Polska, 0,8 tisíc občanů z Mongolska, 0,3 tisíc občanů z Maďarska, 0,2 tisíc občanů z Angoly a další. Zároveň také 80% z těchto cizinců pracovalo na území Česka.

Další cizinci o přibližně stejném počtu, jako cizinci zaměstnaní na základě mezivládních dohod, pak působili v Československu ve firmách na základě kontraktů. Jednalo se zde především o polské občany o počtu zhruba 40 tisíc. Po roce 1989 však došlo k rychlému a velkému poklesu počtu cizinců, protože dohody o spolupráci se již neobnovovaly (Boušková, 1998).

Tyto pracovní projekty byly státem značně regulovány a imigranti tak byli často segregováni a nebyli v tehdejší společnosti viditelní. Jejich život se především odvíjel v rámci výrobních závodů a hromadných ubytoven. Pro vietnamskou komunitu však právě tato imigrace stala začátkem nové imigrace po roce 1990 (Drbohlav, 2010).

Zvláštní kapitolou migrace u nás je stěhování se Slovenskem. Až do roku 1992 šlo totiž o vnitrostátní migraci, kde bylo minimum restriktivních opatření nebo administrativních problémů. V období mezi lety 1945- 1992 se mezi zeměmi stěhovalo dohromady přibližně 1,2 milionu obyvatel, se ziskem přes 300 tisíc obyvatel pro České země. Oproti tomu v letech 1918- 1938 s jistotou převládal migrační proud z Českých zemí na Slovensko (Drbohlav, 2010).

3. 3. MIGRACE A MIGRAČNÍ POLITIKA PO ROCE 1989

Změny, které přišly po roce 1989, zásadně ovlivnily vývoj a směřování mezinárodní migrace v České republice. Mezi nejdůležitější momenty patří pád takzvané železné opony, politická a ekonomická transformace, rozdělení Československa a vznik samostatné České republiky v roce 1993 a také její vstup do Evropské unie v roce 2004. Všechny tyto události přispěly k nárůstu mezinárodní migrace a hlavně pak k obrovskému růstu imigrace. V prvních letech po Sametové revoluci byla Česká republika především tranzitní zemí a to hlavně s proudy z Východu na Západ, postupem času se ovšem stala zemí cílovou (Drbohlav, 2010).

Mezi lety 1994 až 1999 se počet cizinců zdvojnásobil na počet 200 tisíc cizinců. V roce 2000 ale přišel pokles cizinců o 30 tisíc, což je přičítáno změně legislativy- od 1. 1. 2000 totiž vešel v platnost nový zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, který podstatně zpřísnil pravidla pro vstupní a pobytový režim cizinců. Změna přišla až s novelou zákona, která vstoupila v platnost 1. 7. 2001 a která měla za následek opětovný mírný nárůst počtu usazených cizinců. Zatímco na počátku nové doby migrace v roce 1990 byl počet usazených cizinců v České republice 35 198, v roce 2010 jich bylo 424 291 (www.czso.cz). Přestože je podíl cizinců v České republice stále nižší, než v jiných státech EU, můžeme ho už srovnávat s podílem přistěhovalců v Portugalsku, Itálii, Finsku nebo Slovinsku (Drbohlav, 2010).

Podle Drbohlava (2010), můžeme mluvit o čtyřech obdobích v migraci a migrační politice České republiky. Prvním je období let 1990- 1992, kdy proběhly zásadní změny v politické a ekonomické oblasti, které se poté promítly do migrace. Rozbila se izolace země jak v oblasti imigrace, tak emigrace a začala se tvořit síť institucí k řešení problematiky mezinárodní migrace. Podněty pro tento proces se hledaly u vyspělých imigračních zemí Evropy. To vyvrcholilo v rychlé vytvoření a přijetí nové migrační legislativy, která tak postrádala koncept a systematičnost. V roce 1992 byl přijat nový zákon č. 123/1992 Sb., o pobytu cizinců na území České a Slovenské Federativní republiky. Stát v tomto zákoně nekladal cizincům víceméně žádné velké překážky k jejich legálnímu pobytu a vytvářel tak situaci, která byla popsána jako liberální a chaotická zároveň (Baršová, Barša, 2005).

Druhým obdobím podle Drbohlava (2010) je fáze od roku 1993 do roku 1998. Jednou z hlavních událostí bylo rozdělení Československa v roce 1993 a tím se změnilo postavení Slováků v České republice. V důsledku toho požádalo o české státní občanství na 400 tisíc Slováků. Smlouva o volném pohybu mezi Českou republikou a Slovenskem ovšem vyvolala vlnu imigrace Slováků, kteří se tak stali nejpočetnější skupinou usazených migrantů v České republice (Drbohlav, 2010). Pobyt Slováků a jejich zaměstnávání bylo také mnohem liberálnější, než u ostatních cizinců. To se změnilo v roce 2004, kdy Česká republika vstoupila do Evropské unie, a tyto podmínky se změnily na standardní režim občana Evropské unie. V letech 1997- 1998 se postupně zhoršovala ekonomická situace a tím pádem se zhoršoval i takzvaný životní standard českých občanů. Při vzrůstu nezaměstnanosti se projevil patrný úbytek cizinců na pracovním trhu a zvýšily se i obavy z dopadů zaměstnávání cizinců. Od roku 1998 tak úřady práce zpřísnily podmínky pro vydávání pracovních povolení. V této fázi vývoje také Česká republika začala vstupovat do struktur Evropské unie, což se odrazilo i v oblasti migrační politiky. Jako hlavní cíl byl označen boj proti nelegální migraci, obnovení azylové politiky a také sjednocení migrační politiky se standardy ostatních zemí Evropské unie. Až do konce 90. let tak byla česká migrační politika charakteristická svou pasivitou a povinným přizpůsobováním se legislativě Evropské unie (Drbohlav, 2010).

Dalším, tedy třetím obdobím, jsou roky 1999- 2002. V tomto období pokračují ekonomické problémy společně s rostoucí mírou nezaměstnanosti a počtem nelegálně pracujících cizinců. To mělo za následek restriktivní přístup v migrační politice České republiky a především pak v oblasti zaměstnávání cizinců (Horáková, 2004 in Drbohlav, 2010). V lednu roku 2000 pak vstoupily v platnost dva nové zákony, a sice zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a zákon č. 325/1999 Sb., o azylu.

Zákon o pobytu cizinců zavedl nové postupy, například migranti již museli požádat o vízum v zahraničí a ne až na území České republiky, jak tomu bylo do té doby. Také se již nesměl změnit účel pobytu na území České republiky. O změnu šlo zažádat opět pouze ze zahraničí a to podáním nové žádosti o vízum. Migranti dále museli na požádání na hranicích České republiky předložit doklad o zdravotním pojištění, a že mají dostatek financí k pobytu zde. K pobytu nad 90 dní pak přibyla ještě povinnost dodání výpisu z trestního rejstříku a to nejen z České republiky, ale i ze země, kde má trvalé bydliště. V situaci, kdy migrant požádal o trvalý pobyt za účelem sloučení rodiny, musela být osoba, se kterou se slučoval občanem České republiky (Janská, 2002 in Drbohlav, 2010).

V roce 1999 byl také přijat zákon o azylu. Ten vymezil pojem azylant pro člověka s již přiznaným statutem uprchlíka, a také pojem žadatel o azyl pro člověka, který o status uprchlíka žádá. Do tohoto zákona byly zahrnuty ještě tři takzvané londýnské rezoluce z roku 1992 a to vzhledem k probíhajícímu sladování s předpisy Evropské unie. Ty definují tři očividně neodůvodněné žádosti o azyl. Zaprvé jsou to žádosti podané pouze z ekonomických důvodů. Zadruhé žádosti, kde byly úmyslně udány nesprávné údaje. Poslední, třetí neodůvodněná žádost je taková, kdy žadatel přichází z takzvaných bezpečných třetích zemí nebo z bezpečné země původu (Janská, 2002 in Drbohlav, 2010). Žadatelům o azyl ale přidělena i stanovená práva. Mezi nimi bylo právo na pobyt mimo azylová zařízení, právo na finanční podporu a právo vstoupit na český pracovní trh bez povinnosti žádat o pracovní povolení.

V roce 2000 byla vůči určitým státům zavedena vízová povinnost, například pro Ukrajinu, Bělorusko a Rusko. To se dotklo především migrantů, kteří dříve využívali bezvízový styk k nelegálním ekonomickým aktivitám.

V roce 2001 pak přišla novela zákona č. 140/2001 Sb., která určitým způsobem migrační politiku opět trochu liberalizovala. Doba přechodného pobytu se tak začala započítávat do doby čekání na pobyt trvalý a vláda také schválila základy pro projekt nábory kvalifikovaných migrantů, kteří by se v České republice usadili. Naopak v roce 2002 vešla v platnost restriktivní novela zákona o azylu č. 2/2002 Sb., kde žadatelům o azyl bylo odebráno právo pracovat na jeden rok od podání žádosti, aby tak zmírnili jejich zneužívání a žadatelé museli během celého procesu bydlet v zařízeních zajišťující cizince.

Čtvrtou fází je období let 2003- 2008. V roce 2004 vstoupila Česká republika do Evropské unie a to v oblasti migrační politiky přineslo odlišný přístup k občanům Evropské unie a Švýcarska, než k občanům třetích zemí.

V tomto období ale také dochází k aktivnějšímu přístupu státu k otázce migrační politiky a to například ve spuštění projektu „Výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků“ v roce 2003. Cílem tohoto projektu Ministerstva práce a sociálních věcí je přivést do České republiky schopné a kvalifikované pracovníky společně s jejich rodinami, aby se zde natrvalo usadili a integrovali do české společnosti. Těmto pracovníkům a jejich příbuzným jsou poskytnuty výhody a to především ve zkrácení lhůty pro požádání o trvalý pobyt z pěti let na dva a půl roku, v případě vysoce kvalifikovaných pracovníků pak na rok a půl. Tento pilotní projekt byl zahájen v roce 2003 a ukončen v roce 2008 a v tomto roce bylo i schváleno jeho pokračování v již nepilotní podobě (Drbohlav, 2010).

Dalším projektem v tomto období byl projekt zelených karet, který v roce 2007 iniciovalo Ministerstvo průmyslu a obchodu. Tento projekt je založen na největší možné míře otevřenosti vůči zahraničním zájemcům o zaměstnání a má také zajistit zaměstnavatelům rychlejší získání pracovní síly ze třetích zemí. Hlavní je zde právě zelená karta, která zaručuje povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání v České republice. Občan třetí země má tak právo pobývat na území České republiky a pracovat na místě, na které byla karta vydána. Hlavním nedostatkem tohoto projektu bylo to, že zaměňoval zájmy českých podniků za zájmy české společnosti a opomíjel jeho dopady na Českou republiku (Drbohlav, 2010). Po roce 2008 můžeme pozorovat přiklonění se spíše k restriktivním krokům v migrační politice České republiky a to především díky stupňující se globální ekonomické krizi.

3. 4. DŮVODY MIGRACE

Cizinci k nám nejčastěji přicházejí kvůli problémům, které mají ve své původní zemi. Přejí si spokojenější život pro sebe a pro své děti, které se také snaží materiálně zabezpečit, vydělat si zde nějaké peníze a pokračovat dál do jiné země, nebo migrují za svými rodiči, dětmi, partnery anebo také chtějí dosáhnout určitého vzdělání. Důvody a motivace jejich

migrace se tedy může lišit a proměňovat. Nejdříve mohou cizinci přijet do země s vidinou časově omezeného pobytu, ale délka jejich pobývání zde se protahuje. Často se pak stává, že cizinci zde zůstávají v takzvaném permanentním provizoriu, tedy stále zvažují jejich odchod z České republiky, ale žádné rozhodné kroky k tomuto cíli nevykládají. Mnohokrát se pak ani neusazují a nezabydlují a setrvávají v této pozici i mnoho let. Trochu odlišná může být migrace z ekonomického důvodu, kdy si migrant cílovou zemi sám vybral a chce zde tedy pracovat a žít. To však neplatí pro azylanty, kteří si mnohdy zemi, do které přijdou, nevybírají a ocitnou se zde pouze díky otevřeným hranicím, nebo protože zde mají někoho, koho znají. O jejich včlenění se do společnosti pak začnou přemýšlet až v situaci, kdy se jim zde nevede uskutečňovat jejich potřeby, jako být nezávislý na sociálních dávkách, vlastnit byt nebo sem přivést jejich rodiny (Uherek, 2005).

3. 5. SOUČASNÁ SITUACE V ČESKÉ REPUBLICE

Počet cizinců na území České republiky od 90. let vzrostl od okolo 70 tisíc cizinců k počtu přes 427 tisíc (427 291) cizinců ke dni 31. 12. 2010, což je 4,03% z celkového počtu obyvatel České republiky. Z tohoto téměř 45% z nich zde má trvalý pobyt a 42% tvoří ženy (www.czso.cz). I když počet cizinců na území České republiky je vzhledem k ostatním zemím poměrně nízký, patří Česká republika k zemím, které mají velkou imigrační dynamiku, která je poměřována podle průměrného meziročního nárůstu cizinců (Barša, Baršová, 2005).

Co se týče věku cizinců na našem území, skoro 50% všech imigrantů spadá do věkové kategorie mladšího produktivního věku 25- 39 let, téměř 30% je pak ve skupině staršího produktivního věku 40- 54 let (www.czso.cz).

Toto je dáno především tím, že velká skupina migrantů je motivována ekonomicky a má tak zcela odlišnou věkovou strukturu než majoritní populace České republiky.

O cizincích však nelze mluvit obecně jako o identické mase osob, která má stejný důvod proč do České republiky přišla a proč v ní setrvává. Rozdíly můžeme nacházet jak napříč pohlavími, kde ženy přichází hlavně kvůli sloučení rodiny za svými manželi, tak i napříč státní příslušností. Každá státní příslušnost má totiž svá specifika, například podílem osob s trvalým nebo dlouhodobým pobytem, podílem mezi muži a ženami a tak podobně.

Například trvalý pobyt u imigrantů z Vietnamu v roce 2010 dosahoval téměř 61%, na rozdíl od imigrantů z Ukrajiny, mezi kterými bylo s trvalým pobytem 37%. Pokud se podíváme na podíl žen mezi migranty, pak nejvyšší procento žen můžeme nalézt u imigrantů z Thajska a to necelých 93%, dále pak z Běloruska (57%), Polska (53%) nebo z Maďarska (40%). Naopak největší podíl mužů přichází z Německa (79%), Rakouska (79%) nebo Spojeného království (78%) (Cizinci v ČR, 2011).

Největší podíl imigrantů v České republice z hlediska občanství k 31. 12. 2010 představovali občané Ukrajiny (30%), Slovenska (17%), Vietnamu (14%), Ruska (7%), Polska (4%) a Německa (3%) (Cizinci v ČR, 2011).

V roce 2010 podalo žádost o mezinárodní ochranu 833 uprchlíků z 55 zemí. Oproti předchozímu roku 2009, kdy podalo žádost 1258 uprchlíků, je to tedy pokles o téměř 34%. Počet osob, kterým byl v roce 2010 udělen azyl, byl 125. Nejčastější státní příslušnost žadatelů o azyl je ukrajinská a to již po několik let. V roce 2010 podalo žádost o mezinárodní ochranu 115 Ukrajinců, tedy téměř 14% z celkového počtu žadatelů o azyl. Mezi další žadatele s největším počtem žádostí poté patří Mongolové s 96 žádostmi (11,5%), Bělorusové s 56 žádostmi (6,7%), Rusové s 51 žádostmi (6,1%), Turci s 49 žádostmi (5,9%), Kazaši s 46 žádostmi (5,5%) nebo Vietnamci s 44 žádostmi (5,3%). Téměř polovina všech žádostí v roce 2010 pocházela z asijských zemí (410 žádostí), třetina pak z Evropy (www.unhcr.cz).

Mezi kraje s nejvyšší koncentrací cizinců se řadí Praha, Středočeský kraj a kraj Jihomoravský. Obecně se cizinci usazují nejvíce ve velkých městech a průmyslových oblastech. I v jejich geografickém rozmístění můžeme pozorovat zvláštnosti podle státního občanství. Například Vietnamci jsou nejvíce zastoupeni v oblasti hranic České republiky s Německem, občané Ruska jsou pak nejvíce frekventováni v Praze, Karlovarském a Středočeském kraji (www.czso.cz).

3. 5. 1. SITUACE V PRAZE

Praha zaujímá výsadní postavení z hlediska měst s nejvyšším počtem cizinců. Podle dat, která byla naměřena během sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011, Prahu osidluje 178 177 cizinců, tedy 14% ze všech občanů, kteří zde žijí. Oproti roku 2001, kdy proběhlo minulé sčítání lidu, domů a bytů, tento počet narostl o neuvěřitelných 143 449 cizinců a o 11%. Největší koncentraci v rámci Prahy v počtu cizinců má správní obvod Praha 4, kde je nejvíce občanů Ukrajiny, Slovenska, Vietnamu a Ruska a Praha 6, kde jsou nejvíce zastoupeni občané Ukrajiny a Ruska (www.scitani.cz). Na tomto rozmístění může mít vliv například vzdálenost cizích zastupitelstev nebo cena a nabídka bytů. Toto oficiální sčítání ale také nemusí ukazovat reálné rozmístění cizinců.

Praha je město, které je vyhledávané především pro možnost získání nejen nekvalifikovaného zaměstnání pro cizince přicházející z východní Evropy, ale také pro kvalifikované pracovní pozice pro zájemce ze Západu. Ekonomickou migraci do měst podněcuje především vidina většího výdělku, získání zaměstnání nebo podnikání (Uherek, 2003a).

Město je obecně mnohem lépe uzpůsobeno k přijímání migračních skupin než jiné sídelní typy.

Migrující skupiny mají v městském prostředí dobré předpoklady pro začlenění do městských organismů díky adaptaci městského obyvatelstva na komunikaci s lidmi, které sice osobně neznají, ovšem reagují na jejich vnější chování, což nevyžaduje jejich dlouhodobou znalost k tomu, aby s nimi vstupovali i do komplikovanějších interakcí... Městské prostředí dále skýtá vysokou koncentraci institucí, které usnadňují integraci do nového prostředí (Uherek, 2003a, s. 200).

4. INTEGRACE

4. 1. POJEM INTEGRACE A INTEGRACE CIZINCŮ

Pojem integrace byl odvozen z latinského slova integer, které znamená úplný, neporušený, nedotknutý, celistvý a přenesením slova poté celistvost, sjednocení, ucelení (Dohnalová, Malina, 2006). Obecně se tento pojem většinou používá v problematice začleňování jakkoliv znevýhodněných lidí do majoritní společnosti.

K tomuto tématu se Uherek vyjadřuje takto:

Pojmem integrace není jednoznačně určeno, jak toto včlenění bude vypadat, jak bude závazné a co by pro tuto integraci měl udělat integrovaný subjekt a co naopak společnost, která ho integruje. Na rozdíl od pojmů asimilace nebo akulturace, které deklarují kulturní přizpůsobení nebo kulturní splynutí, pojem integrace přizpůsobení chování a zvyků společnosti jednoznačně neimplikuje (Uherek, 2005, s. 3).

Jak ale dodává Barša (1999) „*teorie integrace není morálně a politicky neutrální, neboť je postavena na odmítnutí segregace a vyloučení. Jejím hodnotovým jádrem jsou ideály svobody, rovnosti a solidarity*“ (Barša, 1999, s. 231).

Za integraci cizinců můžeme považovat „*proces postupného začleňování imigrantů do struktur a vazeb společnosti domácího obyvatelstva. Jedná se o komplexní jev, který je přirozeným důsledkem migrace a který má své politické, právní, ekonomické, sociální, kulturní, psychologické a náboženské aspekty*“ (Dohnalová, Malina, 2006, s. 288).

Integrace cizinců trvá několik let a může trvat i po jejich usazení a získání státního občanství. Odpovědnost a povinnosti na sebe v tomto procesu berou obě dvě strany- jak cizinci, kteří musí dát najevo své rozhodnutí stát se součástí společnosti, která je přijímá, tak i tato samotná přijímající společnost, která jim na druhé straně musí dát příležitost k obeznámení se s jazykem, zvyky a základními hodnotami.

Proto se také o integraci hovoří zejména jako o oboustranném nebo dvousměrném procesu, kdy cizinci i přijímací společnost mají mezi sebou vzájemná práva a povinnosti (Příručka o integraci, 2005).

Pojmem integrace cizinců rozumíme jejich začleňování do společnosti, která má svou strukturu, hodnoty a normy (Uherek, 2005). Otázka integrace cizinců se tak nezakládá na tom, aby se určitý jedinec stal totožným s příslušníky skupiny, do které migroval. To není ani reálné, vzhledem k tomu, že ani individuální členové dané skupiny nejsou totožní. „*Integrace spočívá v tom, že si imigrant osvojí roli, která se může stát součástí rolí respektovaných danou společností, že jeho chování bude předvídatelné a stane se součástí lokální performance zvané kultura*“ (Uherek, 2003b, odst. 9).

4. 2. VÝVOJ INTEGRACE V ČESKÉ REPUBLICE OD ROKU 1989

Počátky integrační politiky v Česku jsou svázané s problematikou uprchlíků. Hlavní východiska, která se zaměřovala na integraci uprchlíků byla přijata již v roce 1991. Toto usnesení obsahovalo i integraci českých krajanů a jejich rodinných příslušníků, kteří přicházeli z Ukrajiny a Běloruska a to především v letech 1991- 1993 a poté v období 1993-2001 z Kazachstánu. Těmto lidem byla poskytnuta možnost získat zde trvalý pobyt a to za preferenčních podmínek (Uherek et al., 2003 in Drbohlav, 2010).

V roce 1994 vznikl Státní asistenční program pro integraci, který byl zaměřen na uprchlíky a jejich nájemní bydlení. V pozdější době se v programu začalo nabízet i sociální a pracovní poradenství a také vyučování české jazyka a to zadarmo (Janská, 2002 in Drbohlav, 2010).

Prvním uceleným vládním dokumentem v oblasti integrace cizinců, který vznikl kvůli stále se zvyšujícímu počtu cizinců v České republice, byly v roce 1999 Zásady koncepce integrace cizinců na území České republiky. Záměrem zde hlavně bylo vytvoření podmínek pro organizovaný rozvoj dobrých vztahů mezi danými společnostmi. V roce 2000 poté vznikla konkrétnější Koncepce integrace cizinců na území ČR (Janská, 2002 in Drbohlav, 2010).

Vládní politika integrace tak byla orientována hlavně na to, aby legálně dlouhodobě usazení cizinci dosáhli na postavení občanů České republiky a také na chránění jejich ekonomických, sociálních, politických a kulturních práv.

Tato koncepce se zabývala především rozdělováním kompetencí a odpovědnosti za projekty pro integraci cizinců mezi resorty vlády. Nejdůležitějším prvkem byla podpora projektů, které se zabývaly zvyšováním informovanosti cizinců i občanů České republiky. Podporováno bylo také sociální a právní poradenství pro cizince a jejich rozvoj jazykové dovednosti. V uskutečňování těchto záměrů byly důležitými aktéry nevládní a neziskové organizace. V roce 2001 pak vznikly poradní orgány pro problematiku integrace cizinců na každém okresním úřadu, kde měli pozorovat a analyzovat místní situaci cizinců. To bylo důležité hlavně kvůli větší účasti regionálních samospráv v procesu integrace cizinců. Netrvalo to ovšem dlouho, jelikož za rok byly zrušeny celé okresní úřady a společně s tím i tyto poradní orgány. Důsledkem toho byla minimální aktivita samosprávy na procesu integrace cizinců.

Od roku 2004 dochází k většímu a organizovanějšímu rozvoji integrační politiky. Odpovědnost za její koordinaci byla přesunuta z Ministerstva vnitra České republiky na Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky a to se stalo důvodem k růstu aktivity státních orgánů v problematice integrace cizinců (Baršová, Barša, 2005). Později v roce 2005 byla poté připravena nová integrační koncepce, a to především kvůli tomu, že předešlá verze se až příliš zaobírala právy cizinců a koncepci samotné integrace vynechávala. Proto byly učiněny tyto změny- byla určena opatření k naplnění předpokladů integrace cizinců, byl kladen důraz na jednotlivé cizince, jako člena společnosti, na jeho osobní vůli a zodpovědnost a ne jako na příslušníka etnické komunity. Dále byla integrace cizinců označena jako obousměrný proces, kde musí docházet jak k přizpůsobení cizinců, tak i k vytvoření podmínek pro jejich začlenění v přijímající společnosti. Jako další byla vytvořena sféra směřování integrační politiky pro delší období a to na roky 2006- 2008 a jako cílová skupina integrační politiky byli označeni cizinci, kteří pobývali na území České republiky alespoň po dobu jednoho roku.

Tato aktualizovaná koncepce tedy vytvořila čtyři hlavní oblasti integrace- zaprvé znalost českého jazyka, které bylo osvědčeno certifikátem. Zadruhé ekonomická nezávislost cizinců, kterou podpoří snížením administrativy spojené s jejich účastí na trhu práce. Třetí oblastí je orientace cizinců ve společnosti, zvýšit povědomí cizinců o hodnotách a institucích české společnosti. Čtvrtá oblast jsou vztahy cizinců s příslušníky majoritní společnosti, tedy rozvíjet vztahy mezi migranty a většinovou společností (Aktualizovaná koncepce integrace, 2006). Jedním z výsledků této aktualizace je povinnost absolvování certifikované jazykové zkoušky z českého jazyka pro získání povolení k trvalému pobytu a to od roku 2009.

V průběhu roku 2008 se odpovědnost za koordinaci integrační koncepce vrátila z Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky zpět na Ministerstvo vnitra České republiky. Toto ministerstvo poté určilo jako nejdůležitější zastavit tvorbu uzavřených komunit cizinců a také uplatnit integrační politiku na regionální a lokální úrovni. Tohoto chce Ministerstvo vnitra České republiky docílit především zakládáním takzvaných integračních center a to ve všech krajích. Zde se mají nabízet informační a poradenské služby, dále kurzy jazykové a sociokulturní. Tyto centra se mají financovat hlavně z Evropského fondu pro integraci státních příslušníků třetích zemí. Ve vizi tohoto ministerstva je také rozšířena cílová skupina a to o nově příchozí cizince. Dále je také pozměněné financování, kde se nově prostředky vyčleňují pouze pro Ministerstvo vnitra České republiky, které je poté samo dále přerozděluje ostatním, zejména pak Ministerstvu práce a sociálních věcí České republiky a Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy České republiky.

4. 3. ROVINY INTEGRACE

Podle Barši (1999) můžeme odlišit tři roviny integrace- integraci kulturní, integraci sociálně- ekonomickou a integraci občansko- politickou.

4. 3. 1. KULTURNÍ INTEGRACE

V rámci kulturní integrace vymezujeme asimilaci, tavící tyglík a kulturní pluralismus, který v jeho silnější variantě známe jako multikulturalismus. Asimilace jako forma integrace probíhá v takové situaci, kdy menšina opustí své hodnoty a zvyky, které ji odlišovaly a dokonale se tak sloučí s většinovou společností. V tomto procesu postupem času splynou kulturní, etnické a sociální skupiny, kde obvykle ta menšinová ztratí své charakteristické rysy a přebírá pak hodnoty a normy skupiny majoritní (Dohnalová, Malina, 2006). Podle Rainera Bauböcka (in Barša, 1999) ale asimilacionismus přináší takzvané tři zvrácené efekty. Prvním takovým efektem je posilování etnického vědomí u společností, které mu jsou vystaveny. Druhým je odloučení skupiny do segregace, která vyplývá z toho, že doposud neasimilovaní jedinci jsou považováni za kulturně nižší. Posledním efektem jsou takzvané pohyblivé cíle, které vyjadřují to, že kritéria asimilace pro přijetí vytváří majoritní společnost a tyto cíle také může průběžně měnit. Tímto poté mohou neomezeně oddalovat přijetí těch, kteří se o asimilaci snaží.

Druhou možností kulturní integrace je tavící tyglík. Zde se jedná o situaci, kdy se menšinová společnost sloučí se skupinou většinovou, ale přitom ji obohatí o své vlivy a rysy. V tomto případě se dostává ke slovu názor, že každá různá etnicko- kulturní skupina může většinové společnosti něčím přispět. Toto také splývá s pojetím multikulturalismu, například v USA. Zde se ale používá pojem melting pot, v překladu tavící kotel, což má vyjadřovat asimilaci různých kultur v novou jednotnou společnost (Dohnalová, Malina, 2006).

V případě kulturně- pluralistické integrace si menšinová společnost ponechává svou kulturní odlišnost, zároveň je však v oblasti ekonomiky a politiky pevně spojena a sloučena se společností většinovou. Multikulturalismus pak toto uskupení povznáší na chtěný a politicky žádoucí rys určité společnosti. Tuto politiku propaguje například Kanada nebo Austrálie. Multikulturalismus tedy můžeme definovat jako snahu o vytvoření pestré společnosti, která pojímá mnoho různých sociokulturních skupin a toto jejich soužití se zakládá na toleranci, respektu a spolupráci ve víře toho, že etnická různorodost je pro společnost přínosem (Dohnalová, Malina, 2006).

V rámci kulturního pluralismu, potažmo multikulturalismu jako jeho silnější obměny, má být všem kulturním společnostem umožněno rozvíjení jejich osobitosti ve sféře politicky jednotného a demokratického státu a to za předpokladu, že uznávají ústavní svobody a práva všech obyvatel a občanů dané společnosti. Dále také za podmínky, že se ani jedna kulturní skupina neuzavře tak, aby zde nebyl prostor pro vnitřní nesouhlas, změnu příslušnosti- například jednotlivá asimilace do majoritní kultury nebo pro kontakty mezi skupinami- a to včetně smíšených manželství. Kulturní náležitost má být tedy v tomto smyslu brána nejen jako něco, co se zdědí, ale hlavně jako svobodnou volbu člověka. Současně také nelze být jiný pouze v soukromí, ale je důležitý i veřejný souhlas odlišnosti a uznání úměrného podílu veřejných zdrojů na její udržování a rozvíjení (Barša, 1999).

Vzhledem k tomu, že kulturní pluralismus umožňuje jednotlivci vztah k jeho původní kultuře, výsledkem této integrace je poté existence dvou identit- identity etnicko- kulturní, ale také té občansko- politické. Středem této kolektivní kultury je společný jazyk a vzdělávací instituce, které občanům poskytují znalosti kultury a profesionální zdatnost, které jsou základními předpoklady sociálně- ekonomické a občansko- politické integrace (Barša, 1999).

4. 3. 2. SOCIÁLNĚ- EKONOMICKÁ INTEGRACE

Sociálně- ekonomická integrace se zabývá rozmístěním etnicko- kulturních skupin v hlavních sociálních pozicích určité společnosti, jako je například trh práce, kvalifikace, vzdělání, příjem a bohatství, kvalita bydlení a zdravotní péče.

Tato integrace má dvě podoby- prvním případem je integrace úplná a druhým částečná. Úplnou integraci můžeme označit jako ekonomickou asimilaci a nastává tehdy, pokud nezjistíme žádnou souvislost mezi etnicko- kulturním původem a sociálně- ekonomickým postavením. Když ale dojde k tomu, že členové určité skupiny mají výrazně horší šance hospodářského úspěchu oproti členům jiných skupin, pak jde o integraci částečnou. V situaci ekonomické segregace poté dochází k nulovému zastoupení znevýhodněných skupin ve vyšších sociálních a platových skupinách. Příkladem takového modelu byl jihoafrický apartheid, blízko k němu měli také australští domorodci nebo americké indiánské kmeny (Barša, 1999).

Podle politických liberálů je jednou z příčin segregace menšinových skupin právě jejich povaha, kulturní standardy a obecně jejich představa o tom jaký způsob života vést, na co klást důraz a na co naopak ne. Proto by podle nich určitá částečná segregace existovala i za podmínek stejných počátečních zdrojů, protože individuální preference jsou utvářeny ve společnostech, ve kterých je jedinec socializován.

Sociálně- ekonomickou integraci je možné zajistit pomocí politiky, která zabrání rasistickému násilí proti minoritním skupinám, diskriminaci v zaměstnání, vzdělávání a bydlení a která bude také omezovat nejviditelnější nerovnosti v počátečních podmínkách uskutečňování rovných individuálních práv a možností (Barša, 1999).

4. 3. 3. OBČANSKO- POLITICKÁ INTEGRACE

Občansko- politická integrace má dvě formy. První formou je takzvaná politická asimilace, ve které etnická příslušnost neovlivňuje možnosti zaměstnání ve státní správě nebo v účasti v soutěži o demokratickou reprezentaci- kandidáti na politické a úřednické funkce jsou voleni nezávisle na jejich původu (Barša, 1999).

Druhou formou této integrace je akomodace, kde se naopak na původ etnicko- kulturní menšiny ve státní správě ohled bere. Akomodace tedy představuje nejrozumnější praxi od neformálních postupů v oblasti sdružení občanské společnosti až k nejvíce formalizovaným a organizovaným politickým procedurám.

Pod akomodaci spadají různá opatření, kterými sociální hnutí a nevládní organizace, politické strany a orgány státní správy, obce, parlamenty a vlády berou ve své činnosti ohled na etnicko- kulturní rozdíly a snaží se obsazovat rozhodovací grémia a kandidátské listiny, státní úřady, místní zastupitelská i celostátní zákonodárná tělesa příslušníky menšin, aby předešly či případně překonaly nebezpečí jejich občansko- politické segregace (Barša, 1999, s. 239).

Podle Birche (in Barša, 1999) dvě formy občansko- politické integrace doplňují ještě dvě jejich záporné alternativy. První z nich je politická kontrola menšiny většinou, kde dochází k politické segregaci menšiny. Druhá je etnický konflikt, který se může rozvinout právě z politické segregace, která je poměrně často svázána se segregací kulturní i sociálně- ekonomickou. Před násilím většinou dochází k odcizení obou skupin, při kterém si menšinová skupina připadá politicky, ekonomicky a kulturně vyloučená a diskriminovaná. Kvůli tomu mají poté jejich reprezentanti minimální vůli k jednání a učinění kompromisu.

5. PŘEHLED KONKRÉTNÍCH NESTÁTNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ

Následující konkrétní neziskové organizace jsem vybírala podle seznamu neziskových organizací zabývajících se migranty na webových stránkách www.cizinci.cz. Jsou zde nejvýznamnější a nejdéle působící organizace, které pracují s cizinci na území České republiky. V závěru této kapitoly uvádím také organizaci Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky, která nespadá do kategorie nestátních neziskových organizací, ale zmiňuji ji zde jako instituci, která je svou prací s uprchlíky velmi podstatná.

5. 1. CENTRUM PRO INTEGRACI CIZINCŮ

Občanské sdružení Centrum pro integraci cizinců vzniklo v roce 2003 a založili ho lidé, kteří se ve sféře poradenství imigrantům a uprchlíkům pohybují již dlouhou dobu. Toto sdružení vzniklo za účelem podpory integrace cizinců do české společnosti, kteří mají v České republice dlouhodobý, nebo trvalý pobyt a cizincům s uděleným azylem. Cizince se tak snaží obeznámit s právním a sociálním prostředím v České republice a to do té doby, dokud si svá práva a povinnosti nedokážou plnit sami. Poskytují tedy sociální a pracovní poradenství, vzdělávání v oblasti českého jazyka a poté i takzvaný dobrovolnický program a to v rámci následujících projektů:

Sociální poradenství pro migranty žijící v ČR

V tomto projektu se zaměřují na sociální poradenství pro dospělé cizince na území celých Čech a kraje Vysočiny, které je také doplněno specializovanými službami ve sféře pomoci handicapovaným, zdravotnictví, vzdělávání, práce a podobně.

Čeština do práce

Zde je cílem rozvinout kurz pracovní češtiny za použití audiovizuálních složek. Kurz je určen pro cizince, kteří již pracují a chtějí získat lepší stabilitu jejich pracovního místa, ale i pro cizince, kteří práci hledají a kurz jim tak má pomoci v lepší komunikaci a v získání lepších jazykových dovedností, aby pro ně proces hledání práce byl úspěšný. Kurz je nízkoprahového charakteru a je tak otevřen pro cizince bez ohledu země jejich původu, věku, pohlaví, kvalifikace nebo dosažené úrovně znalosti českého jazyka.

Nová perspektiva

Tento projekt je určen cizincům s trvalým pobytem v České republice, občanům EU, rodinným příslušníkům občanů ČR a EU, kteří nemají práci a jsou vedeni jako zájemci o práci, nebo hledají zaměstnání bez evidence na Úřadu práce. Účelem je zde usnadnit cizincům vstup na trh práce a to ve Středočeském kraji a v Praze.

AAD- asistence azylantům a osobám s doplňkovou ochranou

Zde se realizuje sociálně- právní poradenství azylantům a osobám s doplňkovou ochranou, dále pak také pomoc při jednání na úřadech, pomoc s vyřízením žádosti o státní občanství České republiky a pomoc při shánění zaměstnání a to včetně rekvalifikací. Tento projekt je realizován v Praze, Kolíně, Mladé Boleslavi a také v terénu podle potřeby.

Centrum pro integraci cizinců klade důraz na individuální přístup, zodpovědnost a rozhodnutí jedince respektovat a přijmout hodnoty společnosti a tím i vznikající práva a povinnosti. Základem, který je podle Centra pro integraci cizinců nezbytný dodržovat, je respekt k demokratickému zřízení, ústavě a listině základních práv a svobod, zejména pak rovnoprávnost všech členů společnosti bez ohledu na jejich původ, barvu kůže, vyznání, etnicitu, politické smýšlení a podobně, rovnoprávnost mužů a žen, dodržování zákonů ČR a EU.

5. 2. BERKAT

Občanské sdružení Berkat oficiálně vzniklo v roce 2001. Hlavním cílem v té době bylo poskytnout pomoc obětem válečných konfliktů v Čečensku a později v Afghánistánu a to zejména dětem, ženám a seniorům. V těchto zemích působí sdružení i nadále. Nejdříve Berkat působil v České republice v rámci osvětové činnosti a spolupracoval s migranty z těchto zemí.

Později se jejich sociální práce rozšířila i na migranty z jiných zemí, kteří v České republice hledali domov. Od roku 2005 se pak Berkat zaměřil především na komunitní aktivity a individuální dlouhodobou sociální práci, kde se snažila o spolupráci celé rodiny migrantů a o jejich začlenění do české společnosti.

O rok později, tedy v roce 2006 pak Berkat založil komunitní centrum InBáze v Praze, které poskytuje celostní pomoc imigrantům ve sféře vzdělávací, poradenské, rekvalifikační a komunitní aktivity a napomáhá jim tak v integraci do společnosti. Společně s touto činností Berkat také sám vytváří přímé pracovní pozice pro cizince a snaží se o oboustranný proces poznávání s českou majoritní společností a to prostřednictvím jejich setkávání na takzvaných multikulturních skupin Kruhy, při organizování festivalu Refufest a také pomocí výuky v samotné InBázi.

V roce 2007 pak Berkat otevřel další komunitní centrum a to na statku v jižních Čechách, v Rakovicích. Zde se odehrávají programy pro děti, jako například dětské tábory nebo tematické víkendy, oslavy různých svátků nebo dobrovolnické brigády, pomocí kterých se objekt statku udržuje v dobrém stavu. V roce 2009 se zde také odehrál první ročník multikulturního festivalu Refufest, kde se poznávají cizí kultury pomocí hudby, jídla a tance.

5. 3. MULTIKULTURNÍ CENTRUM PRAHA

Občanské sdružení Multikulturní centrum Praha vzniklo v roce 1999 a od té doby se snaží o naplňování jejich cíle a to prostřednictvím veřejných debat, různorodé vzdělávací, kulturní a informační činnosti, výzkumu, publikování a vzájemného propojování osob i organizací s obdobnými cíli z ČR i ze zahraničí. Snaží se tedy o informování veřejnosti v oblasti migračních procesů, o odlišnostech různých kultur a snaží se tím umírnit nacionální pnutí ve společnosti. Dále je možné navštívit jejich knihovnu, kde jsou knihy z oborů antropologie, sociologie, náboženství, etnologie, multikulturní výchovy a podobně.

Multikulturní centrum Praha také provozuje specializovaný web a fórum www.migraceonline.cz, kde se zaměřuje na migraci a postavení cizinců na území České republiky, ale i střední a východní Evropy a mapuje i vývoj legislativy, migrační a azylové politiky a také sleduje práci státních i nestátních organizací.

5. 4. CHARITA ČESKÁ REPUBLIKA

Charita Česká republika se skládá z šesti diecézních a dvou arcidiecézních charit a devátou součástí je Česká katolická charita- Domovy duchovních a řeholnic. Všechny tyto součásti mají svou vlastní právní subjektivitu a v každé je ředitel a prezident, který se stará o duchovní formaci a pastorační práci.

Mezi činnostmi této charity patří pomáhat lidem v nouzi, například matkám s dětmi, lidem bez domova, lidem se zdravotním nebo mentálním postižením, sociálně slabým rodinám, drogově závislým, vězňům a lidem, kteří se z vězení navrací do běžného života, migrantům a uprchlíkům.

Charita provozuje bezplatnou poradnu pro cizince, uprchlíky a pro žadatele o mezinárodní ochranu. Tato poradna poté poskytuje sociální a právní poradenství, informace o předpisech České republiky ve sféře, která se týká uprchlictví a cizinecké problematiky. Dále nabízí službu asistence při jednáních na úřadech a také při podávání žádosti o azyl a v průběhu tohoto řízení, individuální podporu při hledání pracovní pozice, tlumočnické a překladatelské služby V neposlední řadě poté poskytuje kurzy českého jazyka pro cizince, takzvaný sociální šatník a také volnočasové a zájmové aktivity pro uprchlíky, jako například dílnu ručních prací, řezbářskou nebo hudební dílnu a pořádají kulturní a sportovní akce.

5. 5. PORADNA PRO INTEGRACI

Občanské sdružení Poradna pro integraci vzniklo v roce 1997 a od počátku je v provozu také jeho pražská pobočka, kde sdružení poskytuje sociální a právní poradenství, kurzy českého jazyka, vlastní knihovnu a také možnost přístupu k internetu zdarma v prostorách Poradny pro integraci.

V oblasti sociálního poradenství se zaměřují na nejdůležitější problémy cizinců po příchodu do České republiky a to je sféra bydlení, vzdělávání, získání zaměstnání, zdravotního systému nebo pomoc při jednání s úřady.

Sféra právního poradenství je pro tuto organizaci stěžejní a společně se sociálním poradenstvím se mu věnují od začátku svého vzniku. Právní systém České republiky považují za značný problém, který může cizincům zapříčiňovat další potíže. Proto právní servis zprostředkovávají cizincům zadarmo a bez rozdílů a ochraňují tak jejich lidská práva. Pomoc nejčastěji poskytují v oblasti žádostí o české občanství nebo o trvalý a dlouhodobý pobyt. Dále zde cizincům umožňují i bezplatné zastupování v občansko- právním řízení, jako je například rozvod.

V roce 1999 pak bylo otevřeno Komunitní multikulturní centrum v Ústí nad Labem a to Poradnou pro integraci společně s tamními cizinci. Hlavním záměrem zde je integrace cizinců a azylantů do české společnosti a to na lokální a regionální úrovni a zároveň seznámit českou společnost s rozdílným způsobem život

5. 6. SDRUŽENÍ OBČANŮ ZABÝVAJÍCÍCH SE EMIGRANTY

Tato nestátní nezisková organizace působí v České republice již od roku 1990 a oficiálně byla zaregistrována Ministerstvem vnitra České republiky v roce 1992. Sídlo této organizace je v Brně, kde také poskytuje bezplatné sociální, právní a psychologické poradenství pro zde usazené cizince a uznané azylanty. Mimo Brno tyto služby poskytují po celé Moravě a Slezsku.

Dále také realizují volnočasové aktivity, přednášky, semináře, výstavy a národní večery, kde se snaží o eliminaci xenofobních tendencí majoritní společnosti a utvářejí povědomí o lidských právech. Podílí se také na tvorbě odborných studií a doporučení v rámci cizineckého, migračního a azylového práva a snaží se zajistit standard azylového jednání a to jejich integrací, nebo dobrovolným návratem do domovské země.

5. 7. SDRUŽENÍ PRO INTEGRACI A MIGRACI

Toto sdružení má své kořeny v roce 1992, kdy do České republiky začaly proudit tisíce lidí z bývalé Jugoslávie. V roce 1993 vznikla Poradna pro uprchlíky Českého helsinského výboru. Na práci s uprchlíky z Jugoslávie navázala organizace na práci s uprchlíky i z jiných částí světa. V roce 1998 tak vzniklo občanské sdružení Centrum pro otázky migrace, které se zabývalo migrací a integrací cizinců do společnosti. Na konci roku 2002 se Poradna pro uprchlíky osamostatnila od Helsinského výboru a v roce 2008 se spojila s Centrem pro otázky migrace a přijali i nový název- Sdružení pro integraci a migraci.

Nyní poskytují bezplatnou službu právního, sociálního a psychosociálního poradenství všem cizincům na území České republiky. Spolupracují s širokou veřejností, vystupují v médiích, přednáší na základních, středních i vysokých školách a snaží se tak minimalizovat xenofobii a rasismus. Tato organizace se také snaží o podávání podnětů a ovlivňování legislativy v oblasti migrace a integrace a to pro lepší podmínky cizinců v České republice.

5. 8. META- SDRUŽENÍ PRO PŘÍLEŽITOSTI MLADÝCH MIGRANTŮ

Občanské sdružení Meta vzniklo v roce 2004, kdy v České republice existovala již ustálená síť neziskových organizací, které se zabývají problematikou integrace cizinců. Zakladatelky tohoto sdružení se proto rozhodly zaměřit na konkrétní skupinu a to na mladé migranty. Těm se snaží pomoci s orientací ve vzdělávacím systému, s výběrem budoucího povolání, vedou je k úspěšnému absolvování studia a k využití získaných dovedností v jejich práci a v dalším vzdělávání se.

Dále se zaměřují na odborné pracovníky a to zejména na pedagogy, kterým pomáhají s rozvojem kompetencí pro práci se studenty- cizinci a také na širokou veřejnost, kterou seznamují s problematikou migrace a vzdělávání cizinců.

5. 9. ÚŘAD VYSOKÉHO KOMISAŘE OSN PRO UPRCHLÍKY

Tato organizace vznikla po druhé světové válce, aby pomohla uprchlíkům, kteří byli válkou vyhnáni z domova. Poté měla tato organizace zaniknout. Tento záměr se však nakonec neuskutečnil a to díky uprchlíkům z Maďarska, kde sovětská armáda v roce 1956 potlačila povstání. Organizace je řízena Valným shromážděním OSN a také Ekonomickou a sociální radou OSN.

Později musela UNHCR zasahovat při dekolonizaci Afriky v 60. letech a v 70. a 80. letech poté v Latinské Americe a v Asii. Na konci dvacátého století se pak objevil další problém s uprchlíky z Afriky a v Evropě vlna uprchlíků z bývalé Jugoslávie.

V 21. století pak organizace řešila krizi v Africe, především v Somálsku a v Demokratické republice Kongo a v Asii pak více jak třicet let trvající konflikt v Afghánistánu. UNHCR také rozšířilo své působení při pomoci osobám bez státní příslušnosti, což je skupina o milionech lidí, kterým hrozí odepření základních lidských práv, jelikož nemají žádnou státní příslušnost. UNHCR získalo dvě Nobelovy ceny míru, v roce 1954 za pomoc uprchlíkům v Evropě a v roce 1981 za celosvětovou pomoc. UNHCR působí ve 125 zemích světa a pomáhá milionům osob.

Kancelář UNHCR v Praze vznikla v roce 1992, kdy Česká republika přistoupila k Úmluvě o uprchlících z roku 1951 a jejímu Protokolu z roku 1967. Hlavní aktivitou zde je zajištění přístupu všech žadatelů o azyl ke spravedlivému postupu při jejich posuzování a pomáhat také osobám s již přiznaným statutem azylanta začlenit se do společnosti.

6. ZÁVĚR

V České republice působí celá řada nestátních neziskových organizací, které se zabývají integrací cizinců do české společnosti, nejčastějším typem právní formy těchto organizací je občanské sdružení. Zaměřují se na všechny skupiny cizinců, ať už jde o trvale nebo dlouhodobě usazené, nebo o uprchlíky a pozornost věnují i zvláštním skupinám, jako jsou děti, ženy nebo senioři, ale také široké veřejnosti, ať už jde o veřejnost laickou, nebo odbornou.

Činnost těchto organizací je velmi široká a působí v oblasti sociálního, právního nebo psychosociálního poradenství, dále v oblasti poskytování informací a vzdělávání a to především v podobě výuky českého jazyka, nebo v uplatnění se na českém pracovním trhu. Pořádají volnočasové aktivity, přednášky na školách pro výuku v oblasti tolerance a proti rasismu a zprostředkovávají kontakt mezi skupinami majoritními a menšinovými.

Nestátní neziskové organizace jsou také často aktivní v legislativní sféře a to v oblasti, která se zabývá cizinci a uprchlíky. Vyjadřuje se tedy k navrhovaným zákonům nebo působí v různých poradenských skupinách.

Význam těchto nestátních neziskových organizací je tedy v oblasti integrace cizinců nenahraditelný a často supluje úlohu státu. Díky jejich široké spolupráci se soukromým sektorem, jinými neziskovými organizacemi, různými úrovněmi státního aparátu a podobně, tak vytvářejí prostor pro diskusi napříč celou společností o možných cestách jak se do této společnosti integrovat.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:

Aktualizovaná koncepce integrace. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. 2006.

Dostupné z http://www.cizinci.cz/files/clanky/324/KIC_aktualizovana.pdf.

BARŠA, P.: Politická teorie multikulturalismu. Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), Brno, 1999.

BARŠA, P., BARŠOVÁ, A.: Přistěhovalectví a liberální stát: imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku. MU v Brně, Mezinárodní politologický ústav, Brno, 2005.

BOUŠKOVÁ, P.: Pracovní migrace cizinců v České republice v 70. až 90. letech. Dostupné z <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/integrace2/nks01/prispevek4.pdf>

Cizinci v České republice 2011. Český statistický úřad, Praha, 2011.

DOHNALOVÁ, M., MALINA, J., MÜLLER, K.: Občanská společnost: minulost – současnost – budoucnost. Nadace Universitas Masarykiana, Brno, Akademické nakladatelství CERM, Brno, MU v Brně, Nakladatelství a vydavatelství Nauma, Brno, 2003.

DOHNALOVÁ, M., MALINA, J.: Slovník antropologie občanské společnosti. Akademické nakladatelství CERM, Brno, 2006.

DRBOHLAV, D.: Migrace a imigranti v Česku. Sociologické nakladatelství SLON, Praha, 2010.

DUBEN, R.: Neziskový sektor v ekonomice a společnosti. Codex Bohemia, Praha, 1996.

DUBEN, R.: Ekonomika veřejného sektoru II. (Některá teoretická východiska, formy a nástroje realizace činností ve veřejném sektoru). VŠE, Praha, 2001.

Frič, P.: Aktivita a potřeby neziskových organizací. Agnes a ICN, Praha, 1998.

GENNEP, A.: Přechodové rituály. Nakladatelství Lidové noviny, Praha, 1997.

MATOUŠEK, O.: Slovník sociální práce. Portál, Praha, 2003.

Příručka o integraci pro tvůrce politik a odborníky z praxe. MPSV, Praha, 2005.

RAKUŠANOVÁ, P.: Povaha občanské společnosti v České republice v kontextu střední Evropy. Sociologický ústav AV ČR, Praha, 2007.

SKOVAJSA, M. a kol.: Občanský sektor. Portál, Praha, 2010

SRB, V.: 1000 let obyvatelstva v českých zemích. Karolinum, Praha, 2004.

UHEREK, Z.: Společenská integrace migračních skupin - základní pojmy a problémové okruhy. 2003b. (dostupné na www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1957538).

UHEREK, Z.: Cizinecké komunity a městský prostor v České republice. In: Sociologický časopis, Vol. 39, č. 2: 193 – 216, Praha, 2003a.

UHEREK, Z.: Integrace cizinců z hlediska emického a etického. 2005. (dostupné na www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1955240).

VAJDOVÁ, T.: Česká občanská společnost 2004: po patnácti letech rozvoje. Zpráva z projektu CIVICUS Civil Society Index pro ČR. Akademické nakladatelství CERM, Brno, 2005.

INTERNETOVÉ STRÁNKY:

www.neziskovky.cz

www.spcp.pvf.cuni.cz

www.czso.cz

www.unhcr.cz

www.scitani.cz

www.migraceonline.cz

www.berkat.cz

www.inbaze.cz

www.charita.cz

www.mvcr.cz

www.cicpraha.org

www.p-p-i.cz

www.mkc.cz

www.migrace.com

www.soze.cz

www.meta-os.cz